

**CYNGHRAIR
NIWROLEGOL
CYMRU**

**WALES
NEUROLOGICAL
ALLIANCE**

Maniffesto CNC 2026

Rydym yn galw ar Lywodraeth nesaf Cymru:

1. Datblygu **strategaeth gweithlu niwroleg** i gynyddu staff arbenigol nawr ac yn y dyfodol.
2. Datblygu **cynllun gweithredu** ar gyfer y Datganiad Ansawdd ar gyfer Cyflyrau Niwrolegol.
3. **Cynyddu'r gyllideb** ar gyfer darparu cymorth i bobl â chyflyrau niwrolegol.
4. Sefydlu system genedlaethol ar gyfer casglu, coladu a **chyhoeddi data** canlyniadau ar gyfer pob cyflwr niwrolegol.
5. Sicrhau **ymgysylltiad â gofal cymdeithasol** wrth gyflwyno'r Datganiad Ansawdd yn integredig.
6. Mynd i'r **afael â phrinder Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd**, gan gynnwys seicotherapyddion, niwroseicolegwyr, therapyddion galwedigaethol a niwro-fferyllwyr ar gyfer pobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol ym mhob bwrdd iechyd lleol.

Cefndir

Yng Nghymru, mae tua 100,000 o bobl yn byw gyda chyflwr niwrolegol[1]. Mae cyflyrau o'r fath yn amrywio o gyflyrau prin iawn i gyflyrau mwy cyffredin, gan gynnwys dementia, Parkinson's, sglerosis ymledol (MS), enseffalomyelitis myalgig (ME), epilepsi, spina bifida, hydrocephalus, dystonia, a chlefyd niwronau motor.

Mae cyflyrau niwrolegol yn gymhleth ac yn amrywiol. Hyd yn oed o fewn un cyflwr, gall anghenion dilyniant a chymorth clefyd ar ôl diagnosis fod yn wahanol iawn. Mae'r cymorth cywir yn galluogi pobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol i gael diagnosis mewn modd amserol ac i fyw'n annibynnol cyn hired â phosibl, sy'n bwysig i'w hiechyd, eu lles a'u hurddas.

Darpariaeth Gwasanaeth

Er gwaethaf yr angen amlwg am ofal amlddisgyblaethol yn agos at gartref, mae cymorth a gwasanaethau yn parhau i fod yn anghyfartal ledled Cymru. Mae ymchwil Perfformiad a Gwelliant y GIG yn dangos bod angen 8 niwrolegydd arall ar Gymru i fodloni argymhelliad Cymdeithas Niwrolegwyr Prydain (ABN) o 1 o bob 65,000 o'r boblogaeth, ond mae bron i hanner y niwrolegwyr presennol yn Ne Cymru i fod i ymddeol yn y 10 mlynedd nesaf. Dim ond 1 nyrs niwroleg arbenigol sydd fesul 58,976 o'r boblogaeth, yn bennaf mewn gofal epilepsi, MS, a Parkinson's. Mae'r gweithlu niwroleg yn sylweddol ar ei hôl hi, a heb ymyrraeth ar unwaith, bydd yn gwaethygu.

Mae'r Arolwg Fy Neuro ledled Cymru yn tanlinellu hyn. Canfu nad yw 44% o oedolion yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi gan y system iechyd, ac mae dros draean yn dweud nad yw'r gwasanaethau a ddarperir yn diwallu eu hanghenion[2].

Yn 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y Datganiad Ansawdd ar gyfer Cyflyrau Niwrolegol[3]. Datblygwyd y Datganiad Ansawdd yn sgil y Cynllun Cyflawni Cyflyrau Niwrolegol (NCDP) a'i nod yw sicrhau bod gan bobl o bob oed sy'n byw gyda chyflwr niwrolegol neu yr effeithir arnynt ganddo fynediad amserol a theg at wasanaethau o ansawdd uchel. Fodd bynnag, mae cynnydd yn erbyn hyn wedi stopio. Yn wir, mae dros traean o bobl yn dweud nad yw eu gofal iechyd wedi gwella dros y 12 mis diwethaf[4].

Yn bwysig, nid yw pob cyflwr niwrolegol yn cael ei ddarparu o fewn gwasanaethau niwroleg. Er enghraifft, mae Parkinson's yn aml yn dod o dan ofal pobl hŷn. Mae'r gwaith lletwith hwn yn peryglu annhegwch yn y ddarpariaeth ar draws cyflyrau niwrolegol, ac yn atal gweithio ar y cyd o ran cynllunio gweithlu a dyrannu adnoddau.

"Mae her adnoddau gwasanaeth iechyd mawr yn arwain at ddiffyg gwasanaethau hygyrch a phwyntiau cyswllt. Cyfathrebu gwael rhwng adran niwrolegol yr ysbyty a meddygon teulu i'r graddau nad oedd meddygon teulu yn ymwybodol o'm cyflwr nes i mi roi gwybod iddyn nhw fy hun – yn wir, nid oedd fy nghyfwr hyd yn oed yn ymddangos ar fy mhroffil meddyg teulu tan 6 mis ar ôl fy diagnosis, a dim ond oherwydd fy mod yn bersonol yn gorfod ei riportio. Mae fy hyder yn y gwasanaeth iechyd mor isel fy mod bellach yn cymryd camau i fuddsoddi mewn gofal iechyd preifat trwy fy musnes, i mi fy hun a'm staff."

Ymatebydd i Fy Arolwg Niwro yng Nghymru, sy'n byw gyda chyflwr niwrolegol.

Mae angen cynllun gweithredu ar frys ar gyfer y Datganiad Ansawdd ar gyfer Cyflyrau Niwrolegol a strategaeth gweithlu niwroleg cysylltiedig i sicrhau bod pobl yn gallu cael mynediad at ddiagnosis a chymorth amserol a theg.

Cymorth Seicolegol

Mae mynediad at gymorth seicolegol yn hanfodol i bobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol i reoli eu hiechyd meddwl a'u lles, ac nid yw'n hygyrch ledled Cymru.

Dywedodd dros 80% o bobl â chyflwr niwrolegol yng Nghymru ei fod yn effeithio ar eu hwyliau a'u hiechyd meddwl, gyda bron i draean o bobl heb neb i siarad â nhw am eu hiechyd meddwl[5].

Rydym yn annog Llywodraeth nesaf Cymru i sicrhau darpariaeth statudol ar gyfer cymorth seicolegol ar ôl diagnosis niwrolegol ym mhob bwrdd iechyd lleol.

Gofal Cymdeithasol

Er bod rhai pobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol yn gallu byw'n annibynnol am llawer o flynyddoedd, mae gan lawer anghenion gofal cymdeithasol cymhleth a all symud ymlaen yn gyflym. Ar hyn o bryd, mae'r system gofal cymdeithasol i oedolion yn rhy araf, yn rhy anhyblyg, ac yn rhy anghyson, sy'n golygu bod pobl â chyflyrau niwrolegol yn wynebu anghydraddoldeb mewn mynediad at ofal cymdeithasol ochr yn ochr ag aros hir a pheynnau gofal nad ydynt yn diwallu eu hanghenion yn llawn.

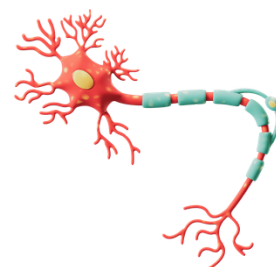
Mae anghenion gofal cymdeithasol heb eu diwallu yn gadael pobl sy'n wynebu derbyniadau i'r ysbyty diangen a dirywiad corfforol a seicolegol cynamserol. Mae hyn hefyd yn cynyddu straen ar y 310,000 o ofalwyr di-dâl yng Nghymru[6].

Er ein bod yn ymwybodol o'r straen ar wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol, a'r cynnydd a wnaed yn erbyn sicrhau Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol[7], rydym yn annog pob plaid i barhau â'r gwaith hwn ar frys, ac i sicrhau bod gofal cymdeithasol yn ymgysylltu â chyflwyno'r Datganiad Ansawdd ar gyfer Cyflyrau Niwrolegol.

"Mae angen i'r llywodraethau STOPIO'r naratif 'scrounger' a gweithio gyda ni mewn ffordd cyd-gynhyrchu i wneud yn siŵr bod eu cefnogaeth yn gwasanaethu ein hanghenion ac yn ein grymuso yn hytrach na 'dehumanising' ni. Mae angen iddynt arllwys mwy o adnoddau i'r GIG a gwasanaethau cymorth, mynd i'r afael â thlodi a phenderfynyddion ehangach eraill er mwyn atal mwy o bobl rhag mynd yn sâl / mwy sâl. Mae angen iddynt hefyd sicrhau bod pob cyflogwr yn cael gwybod am fodel cymdeithasol anabledd, a bod yr holl addasiadau rhesymol yn cael eu bodloni fel y gall y rhai ohonom sy'n ddigon da aros yn y gwaith. Yng Nghymru mae angen iddyn nhw newid y system gofal iechyd fel y gallwn gael ein cyfeirio allan o'r ardal a sicrhau bod cyllid yn dilyn y claf."

Ymatebydd i Fy Arolwg Niwro yng Nghymru,

yn byw gyda ME.

About the Wales Neurological Alliance

Mae Cynghair Niwrolegol Cymru (CNC) yn fforwm ffocws a phwrpasol o sefydliadau a grwpiau nid-er-elw sy'n cynrychioli miloedd lawer o bobl yr effeithir arnynt gan gyflyrau niwrolegol yng Nghymru.

Ein nod yw gwella gwasanaethau i bobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol ac yr effeithir arnynt drwy:

- Ymgysylltu a gweithio mewn partneriaeth â phobl yr effeithir arnynt gan gyflyrau niwrolegol
- Codi ymwybyddiaeth o gyflyrau niwrolegol a'u heffaith ar unigolion a chymunedau
- Hysbysu a dylanwadu ar wneuthurwyr polisi am anghenion pobl sy'n byw gyda chyflyrau niwrolegol
- Cefnogi a hyrwyddo ymchwil briodol.

References

[Cynghair Niwrolegol Cymru – Llais Cymreig pwerus i fynegi buddiannau cyffredin pobl yr effeithir arnynt gan gyflyrau niwrolegol](#)

Cyswllt: wnacoordinator@gmail.com

1. <http://gov.wales/topics/health/nhswales/plans/neurological/?lang=en>
2. <https://www.walesneurologicalalliance.org.uk/news/neuro-voices-report-2026/>
3. <http://gov.wales/topics/health/nhswales/plans/neurological/?lang=en>
4. <https://www.walesneurologicalalliance.org.uk/news/neuro-voices-report-2026/>
5. <https://www.walesneurologicalalliance.org.uk/news/neuro-voices-report-2026/>
6. <https://phw.nhs.wales/data/new-insights-into-the-population-of-unpaid-carers-at-a-local-authority-level-in-wales/>
7. <https://www.gov.wales/written-statement-national-care-service-initial-implementation-plan-publication>